

20. N. 25.
D. D.

DISSERTATIO GRADUALIS
De

CAUSSIS VENTORUM,

Qvam,
annente Ampliss. Facult. Philos. in Illu-
stri ad auram Atbenco,

PRÆSIDE

Rectore b. t. Magnifico
Dn. Mag. NICOLAO

HAGENBOHM

Mathem. Profess. Reg. & Ordin.
Publico bonorum examini, qua par est
modestia submittit

LAURENT. ØREXBERG

Medelpadia-Specus.

In Audit. Max. die 30. Junii
Anni MDCCXXXII.

ABOÆ, excud. R. Ac. Typ. Job. Kämppe.

On the Salines

S:æ R:æ M:tis
Magnæ Fidei Viro

Reverendissimo

PATRI ac DOMINO

DN. NICOLAO STERNEL

S. Theologiæ DOCTORI Celeberrimo, Norlandiarum Occidentalium SUPERINTENDENTI Eminentissimo, Venerandi Consistorii Hernœfandenfis PRÆSIDI Gravissimo, Reliquæ ibidem Gymnasii, Scholarumque EPHORO Adcuratissimo

MÆCENATI MAGNO.

Summus ille, Reverendissime Pater, fav' r,
quod musarum cultores amplecti soles,
propria*m* mihi addidit, ut basce pagellaz
emni

omni: nitore destitutas Tibi consecrare am-
sus sim. Ignoscas, submisso ore, temerita-
ti, & concedis conatus veniam: sic shem
conicio certissimam, fore, ut sors mea
tenuissima Tibi, Reverendissime Pater, sit
quam maxime Commendata. Vota pro
Tua. Tuaeque Familiae nobilissime in columi-
tate vite, rerumque omnium successu
prospero fundere nunquam desinam.

Reverend. Nom. Tui

Venerabundus cultor
Laurene. Qiferberg.

*Admod. Rever. atque Praclariss VIRO
D.Mag.PETRO TIGERSTEDT,
PASTORI in Lüna/ Uttmar &
Stöde Medelpadorum meritissimo,
& adjacentis districtus PRÆPOSITO
dignissimo, Evergetæ, omni honore
venerando.*

*Admod. Rev. atque Praclariss. VIRO
D.Mag. NICOLAO NENZELIO
PASTORI in Ljustorp/Hässid & Thun-
erid solertissimo, ut Praceptor non
ita pridem fidelissimo, ita omni ani-
mi reverentia & honoris cultu sem-
per prosequendo*

*IN venerabundi gratissimique animi si-
gnum, ob beneficia non pauca sibi pre-
stata, siveque ulterioris favoris obrei-
nandi, cum omnigena felicitatis adpreca-
tione munuscum hoc chartaceum, vobis,
Patroni & factores optimi, dicat & con-
secrat.*

Vester

*observantissimus
Laurent. Qiferberg.*

I. N. J.

§. I.

Specimen alterum Academi-
cum edituro, & de argu-
mento publicæ disquisitioni
subjiciendo cogitanti suc-
currebat prælens de *Cauſſe Vento-*
rūm, qvod, ut jucundum est, ac
utilitate sua non carens, ita tot
difficultatibus involutum, ut illis
extricandis rudis mea non suffi-
ciat Minerva. Igitur sine ullo ver-
borum anfractu tractationi ipsi
me statim accingo. *Ventum a ne-*
niendo, vel ab inusitato *Vento*, de-
rivari docent Philologi, rationem
addeentes, qvod abunde veniat,

& magna vi ab una in alteram
feratur plagam. Hujus propria
significatio, qvam heic agnoscim
us, est vehementior aëris cra
sioris vel atmosphæræ terrestris
agitatio, seu motus, & quidem
progressivus & sensibilis. *Ventum*
sine *motu* concipere non possumus,
cui vocabulum *rebellior* addi
dimus, ad significandam differen
tiam a commotione aëris levi
ori & magis propria, qvæ ei uti
omnibus aliis corporibus fluidis
competit, & adeo lenis est, ut o
mnem sensum tactus fugiat: qvod
manifeste in *conclavi* patet, ubi
per foramen exiguum, intromis
sis radiis solaribus, motus parti
cularum oculis tantummodo per
cipitur. Qvod autem *ventus* in
motu aëris consistat, patet vel ex
inde, quod *ventum* excitare pos
simus artificialem, motum aëri
introducendo, sive per folles, sive
per.

per flabellis manualia. Nemini
etiam ignotum esse potest, si ja-
nuæ raptim aperiantur, ejus-
modi percipi motum, ut cande-
læ extingyantur, omniaqe præ-
sto levia moveantur; per minores
vero aperturas non tantum mo-
tus, verum etiam sonus & stri-
dor non raro sentitur. Quanta
autem hujus motus sit vis & ve-
hementia, satis superqe demon-
strant arbores, turres, & adi-
cia, quæ terram usque partim
incurvantur, partim dejiciuntur,
& subvertuntur, ut & navigia
per maria velorum ope, molen-
dinaqe du&ta & circumdu&ta. Sed
hec omnia in aprico posita sunt.
Verum quænam sint caussæ, quod
motus ejusmodi intenui & fluido
aere fuscitari possit, quod qe jam
in hanc, jam in aliâ plaga
determinetur, res est altioris in-
dagini, de quibus antequa

mentem nostram aperire possimus ea nobis calcanda est semita, quā solā naturae adyta adiri possunt ac debent: ita ut L. exploremus experimentorum ope, quænam sit aëris natura, & proprietates. 1. Ventorum brevem tradamus historiam. 3. Natura ipsa experimentis consulenda & tentanda, quot & quibus modis motus in aëre excitari possit. 4. Demum & ultimo, applicatio instituenda erit horum experimentorum ad ea, quæ de proprietatibus aeris & phænomenis ventorum tradita fuerant.

§ II.

Tota illa aëris regio, quæ terram nostram ambit resolvi potest, secundum communem philosophorum sententiam, in tria principia. Quorum primus est æther, fluidum, tenuissimum, omni-

omnia corpora pervadens, & il-
lorum spatiola vacua occupans,
quodque materia propagationis
luminis a nonnullis statuitur.
Alterum est congeries numero-
sissima corpusculorum crassiorum,
quæ ita videntur esse comparata,
ut comprimi, sive in arctius
spatium, expresso, ut videtur,
æthere, redigi queant; nec non
cessante compressionis actu, ab-
ejus nisu ac influxu rufius dilatari,
expandi, atque iu amplius
spatium deduci possint; quæque
materia propagationis soni
propria esse videntur. *Terti-
um principium* est humidum,
seu aqua, beneficio caloris &
principii elastici in vapores re-
soluta. Non tamen negamus,
præter has etiam terreas, sa-
linas, sulphureas & variæ natu-
ræ particulas tenuissimas, quæ
exhalationum nomine venire so-
lent,

lente, in aëre confineri, qvod ex effectibus, fulgure, tonitu, & teliqvis dijudicari potest. Infestim tamen hæc ipsa effluvia sunt particularia magis, aquamque ipsam pro vehiculo agnoscunt.

§. III.

Quibuscunque tandem partibus, qvarum pars maxima sensus nostros fugit, constat aer, ex observationibus tamen, & experimentis patet eundem esse rem corporem. Nam si adhibetur cylindrus foramine supra & infra instructus, & inferiori applicetur embolus, qvi operie manubrii nunc extrahitur nunc intromittitur, statim sibilis strepitusque aeris, per foramen superius in cavitatem cylindri, vel irruentis vel erumpentis percipitur, & si quis huic foraminis digitum, embolo intruso,

prope admoverit, fluxum aeris
cum impetu foras ejecti ipso ta-
ctu sentiet, & vice versa, em-
bolo extracto, si quis digitum
foramini impoluerit, quasi ag-
glutinari percipiet. Unde faci-
le colligitur, illud necessario a-
liqvid esse, & natura corporeæ
gaudere, qvod auribus audiri, &
ipso tactu percipi potest ( ) Ae-
ris naturam corpoream ulterius
prodit ejus *gravitas*, qva, uti o-
mnes aliz res corporeæ, pollet;
licet in eo occupati fuerint Peri-
patici, ut omnem ei gravita-
tem denegaverint, & non nisi
puram meramque levitatem ad-
scripferint: Verum contrarium
probarunt seqvioris sevi Philo-
sophi, qui non solum generalem
illam gravitatem, qva premere
& motum habere deorum de-
prehenditor, verum etiam speci-
ficam ejus quantitatem ad aquam
& alias

& alia corpora experimentis observarunt, quorum elegantissimum est ejus ponderatio, quae institui solet sphæris vitreis vel cupreis ad bilancem accuratissimam; illæ namque vel aere libero, vel arte condensato repletæ, magis ponderant, quam cum aer ex ipsis fuerit ope Antliae pneumaticæ evacuatus. Quid, quod tollum latera hemisphæria ænea, & marmora polita, non nisi magna vi divelli queant, impedit, nisi aeris incumbentis gravitas? quæ caussa disruptionis vitrorum angulatorum vel lagenarum planis superficiebus terminatarum alia, quam eadem? Quæ fluidorum in tubulis evacuatis ascensus ratio, nisi aeris pressio? Hæc autem omnia phænomena non aliam agnoscere caussam, quam aeris di-
& um pondus, patet manifesto; cum hæc aliter omnia siant in

campana ad Antliam pneumaticam aere liberata. Ut sua gaudet gravitare, jam experimentis breviter demonstrata; ita elasticitatem quoque habere suam, potest ostendendum. Per hanc autem nihil aliud intellectum volumus, quam nulum illum, quem si compressus fuerit aer, se ipsum in pristinum & naturalem statum expandendi & restituendi habet. A superioris & hujus secundi Philosophis experimentis adeo facta est palpabilis & vulgaris haec aeris proprietas, ut nisi quis inania figura, plus quam ea, quae clara sunt & perspicua amet, eandem negare non possit. Adsumatur vesica flaccida circa orificium filo bene constricta, & intra campanam vitream, seu aliud quoddam vas pellucidum, per quod mutationes ejus conspici queunt, suspendatur, & aer

ambiens ex campana evacuerur, cum aer vesica inclusus se adeo expandit, ut eam fere disrumpat; intromisso vero rursus aere, ad pristinum reddit statum. Prodit etiam sese hæc ipsa affectio apertissime in bombardis pneumaticis, quarum beneficio globuli non minori exploduntur impetu, quam ope pulveris pyrii, ut alia taceant. Ex hisce ad occultum etiam patet, aerem & condensari & rarefieri posse; nam qvo magis comprimitur, eo maiorem exercet elasticitatem, & qvo magis expanditur, eo fit rarius. Atque haec quidem aeris proprietates sunt, quæ ad nostrum institutum quam maxime faciunt: qui plera cupit, adeat Boylum, Sturmium, Wolfium, s'Gravesandium, Müllerum, & alios in experimentis.

§ IV.

(e) Conf. Müller. Colleg. Experimenta p. 220. 16.

§. IV.

DE variis ventorum nominibus apud varias gentes, proposita brevitas non permittit ut dicamus, nec magnopere hoc ad rem nostram facere existimamus, qui in *cassis ventorum* inquire laboramus. Denominatio Belgica hodie nautis usitata commodissima est. Ex fide itaque dignis observatoribus, quae institutum nostrum præcipue tangunt, atque ventorum naturam indicare videntur, notanda sunt. Venti a variis varie dividuntur; comodissime autem cum Verulainio in *Generales, Statos, Affectas, & Liberos*. *Generales* dicuntur illi, qui multis in locis per longum terræ tractum spirant, & per totum annum continuant. Quales deprehenduntur inter *Tropicos* in *mare Atlantico, Atlanticis Indico, & Pacifico*, ubi nautæ

ventum ab oriente occidentem
versus per totum annum flantem,
totamque tellurem circumuen-
tem experti sunt, sine ulla pecu-
liari varietate; nisi quod in mari
Atlantico & *Aethiopico* aliquanto
magis, quam in ceteris, ab u-
troque *aquatoris* latere, versus
austrum & *septentrionem* sele fle-
stat. Adeo ut navigantes ex Eu-
ropa ad *Indiam*, quam primum
ad insulas *Canarias* pervenerint,
ventum N. O. cum suis proxi-
mis circa 28. gradum latitudinis
borealis nanciscantur, qui per 18
gradus eos comitatur usque ad
Caput Viride, ubi in *malacias*, us-
que ad 4. gradum latitudinis se-
ptentrionalis incidunt, ad di-
stantiam occidentem versus 100
circiter milliarium a littore *Guin-
ea*, quas ventorum Australium
& Borealium caussatur occursus;
nam Generalis ventus ab austra-
li

Hi *equatoris* parte S. O. cum suis
collateralibus ad S. se magis ma-
gisque gyrat, & , quo magis o-
ris *Guineæ* appropinquat, in S.W.
vertitur , qui eo maris tractus
constans est & perpetuus. Su-
perato autem *equatore* in *mari A-*
ethiopico, perpetuo sine ulla nota-
bili varietate ventus iste Gene-
galis inter S. O. & O. spirat. Ad
eandem etiam plagam in *mari*
Indico in quibusdam locis ad 2.
in aliis ad 3, 12 & 13 ab *equa-*
tore gradum austrum versus, tur-
batur a *ventis* statim N.O. & N.
W. circa insulam *Madagascar* &
Sumatram a mense *Decembri* usq;
ad *Majum*. In vasto autem ma-
ri *Pacifico* , per quod Hispani
suam, ab *America* ad insulas *Phi-*
lippinas perficiunt navigationem,
venti hi generales, nimirum a
latere *equatoris* australi inter O. &
S. IO. & leptentrionali, inter O. &
N.

IN. O. tanta siue constantia ad
 30 fere gradus latitudinis ab u-
 traque Linee parte, ut vastum
 hunc Oceanum 130 gradus longi-
 tudinis continentem, ab omnib⁹
 tempestatibus, aliisque periculis
 tuti, & sine ulla velorum muta-
 tione, sufficienti vento secundo,
 per 10 septimanas transfretare
 possint. *Statos* appellamus uen-
 tores, qui certo anni tempore,
 certisque diebus spirant, & cer-
 to dierum numero cessant, do-
 nec iterum redeant. Quorum
 in numero notabilis est N. O.
 qui per mare Arabicum seu Indi-
 cum & sinum Bengalensem ab insu-
 la Sumatra & Molucca ad littus
 usque Africe, a 3 ab equatore
 lateris australis gradu aquilonem
 versus ad 26 circiter gradus la-
 titudinis, per totum semestre,
 ab Octobri ad Aprilem spirat, qui-
 bus præterlapsis, e plagiis oppo-
 sitis

sunt S. W. & W. S. W. majori-
cum impetu, pluvia plerumque
comite, redeunt, & per reli-
quum semestre continuant; hac
tamen notatu digna varietate,
qvod, inter insulam *Madagascar*
& littus *Africæ*, ad æquatorem
usqve, versus septentrionem,
S. S. W. per idem tempus re-
gnet, qvi postea sensim ad pla-
gam occidentalem, quo magis
septentrionem versus proceditur,
declinat, donec in W. S. W. prorsus
mutetur. A finibus *Japonie* secundū
littora *Chine* & *Cambojae* ad *Moluc-*
cam & *Sumatram* usq; a Mense O.
etobri ad Majum durat motio N.
O. quæ per menses deinde æsti-
vales ē contraria S. W. fertur
plaga; ita tamen, ut quo magis
ab æquatore recesseris, eo magis
vel ad septentrionem vel austrum
inclinet. His etiam anume-
randi sunt *Etesie* seu venti anni-
verarii in *Græcia* aquilones, qvi

per dies caniculares quotannis
flatibus trigidiusculis, sed de
die tantummodo spirant. Quibus
contrarii sunt *chelidonii*, alias
avicularies dicti, quia aves eo
tempore redire solent, quos ab
austro post solstitium hyemale
minori adhuc cum impetu veni-
re, Graeci, quibus sunt familia-
res, prohibent. *Aesse* appellantur
illi venti, qui frequentius ce-
teris in quavis regione flant;
inter quos primum sibi vindicat
locum *Auster* & *Boreas*, qui per
universum fere orbem ceteris
longe frequentius spirant, unde
& mundi affecte, communi nomi-
ne insigniti sunt. Ad littora Ma-
lasbarica in india Orientali sita N.
& N. w. ad littora autem regni
Peru in India occidentali S. ejus-
que collateralis S. W. per totum
fere annum spirant. Ad ora ter-
ras Magellanicas frequentissime
undas

dæ a W. volvuntur. Præterea obſervari meretur, qvod N. & W. freqventius diei quam noctis, contra autem S & O. plerumque noctis affectæ ſunt, præſertim in Anglia. Sed longum foret horum texere catalogum cum nulla ſit tere pars telluris, cui peculiariſ ventus præ reliqvis non eſt familiaris. Venti Liberi, qui & inconstantes dicuntur ſunt illi, qui jam in hanc, jam in aliam determinantur plagam, & interdū majori, interdum minori cum impetu feruntur Non eſt plaga cœli, inquit Verulamius, unde ventus non ſpiret; qvin ſi plagas cœli in tot partes diuidas, quoſ ſunt gradus in Horizonte, invenias ventos aliquando alicubi a ſingulis flantes. Item totaſunt regiones in quibus non pluit, aut raro admodum: at non ſunt regiones ubi non ſient venti & ſepius. Ad hos etiam referri poſſunt

sunt venti subitanei & impetuosi, ut *Sobnepbias*, *Exbydrias*, *Prestor*, *Typhon*, *Turbo*. Qvi plura cupit, adeat scriptores Hist. Vent. Verulamium, Varenium & in primis Halejum in Act. Erud. Lips. de Anno 1687. Hic enim tanto majorem meretur fidem, quanto præstantiorem huic rei indagandæ impendit operam.

§. V.

EX iis, quæ §. proxime superiori tradita sunt, præcipua ventorum phænomena facile cognoscuntur; anteqvam autem proprius accedere possumus ad causas illorum tradendas, e re est, ut experimentorum ope inquiramus, qvomodo motus in fluidum & tenuem aërem artifcialiter introduci possit. Hoc dilucidius vix adparet, qvam ope & beneficio Antliae Pneumaticæ.

Nam

Nam si vas quoqua magnum
cipiens, præcipue vitreum adfi-
gatur collo Antliae; tum, ære,
quantum fieri potest, ex recipi-
ente extracto, si aperiatur epi-
stomium, tanta vi irruit aliis
externus, ut tactu non tantum,
verum etiam auditu facilime per-
cipi possit, & embolus quidem
ipse, remota licet omni vi alia,
per se aliquantum recedit. Con-
densatus vero compressusque in
recipiente vel Antlia aer embo-
lum repellere solet, & aperto
foramine, magna vi erumpit, do-
nec cum ambiente aere ad æ-
quilibrium denuo perveniat.
Idem ad oculum magis patebit,
si lagenæ epistomio ad collum
probe munitæ immittantur pa-
leæ, &, exhausto ex eadem aë-
re, bene claudatur; tum aperto
epistomio, aer irruit paleasque
in lagena in gyrum circumagit.

Con-

Contra vero, si comprimatur aér
in eadem, aperto epistomio, aer
erumpit, paleasque lectum aufert:
quod si pulvis vel plumbæ eodem
momento in aërem mittantur,
motus ejus ad oculum adhuc ma-
gis adparebit. Ex his omnibus,
ut alia taceamus quamplurima
experimenta, prona fluit conte-
qventia aëris densioris colu-
mnæ, vi gravitatis & elasticiti-
tatis suæ, ruere in aliam debilio-
rem & tenuiorem, donec æqui-
librium invicem obtineant; at-
que hac ratione motum in aë-
re seu ventum produci. Quam-
diu igitur aerem constituentes
partes in æqvabili uniōe, propor-
tione & æquali elasticitate, adeo-
que in æquilibrio constitutæ sunt,
nullus ejusmodi fit motus: qvan-
docunqve autem inæqualis fit a-
eris status, tum fortiter compri-
mitur in una regione in altera
vero

vero expanditur, & sic levior redditur, tum protinus subsequitur progressivus ejus motus, quem ventum appellamus.

§. VI

Quod per experimenta artificialiter fieri in Antlia pneumatica, & aliis, id etiam naturam magis modo, per rarefactionem & condensationem, ope caloris & frigoris in effectum deduci deprehendimus. Calor namque, ut de ejus viribus primum agamus, aerem ad majorem occupandum locum addit: cuius actio, quantum durat, elasticam & pressoriam aeris vim auget; cessante vero illa, ad pristinum statum, secundum imperium densioris columnæ circumstantis, recurrit. Sic vesica, qua usi antea sumus in ostendenda aeris elasticitate, humida & flaccida calori admo-

ta extenditur, factoqve per aciculam foramine, aerem erumpentem sentire licet: in frigidiori vero loco iterum posita, pristinam flacciditatis faciem induit. Testatur hoc idem tristis experientia circa incendia, qvæ comitem habere solēt vehemētiorē ventum. Egregius qvoqve in hanc rem occurrit locus apud Verulamium in Hist. Vent. ubi, eo tempore, qvo Gasconia, Galliæ provincia, Anglicanæ ditionis erat, traditur exhibitum tuuisse Regi libellum supplicem à subditis ejus Bourdegallo & confinum, qvo petebant, ut prohibetur incensio ericæ in agris Sussexiæ & Hamptoniæ, qvia gigneret ventum, circa finem Aprilis, vineis suis exitiabilem. Contrarium autem effectum in aere exterit frigus, qvippe qvo condensatur ita, ut aliis in ejus locum

cum cedere necessum habet, unde motus & ventus producitur; dum enim atmosphæra ex intenso frigore comprimitur, è re est, ut, si aer æquilibrium suum obtineat, circumstans necessario illum seqvatur, ejusq; locum occupet. Qvod ab experimento vesicæ, urytore simplicissimo, satis superq; constat. Idem etiam experimur super aquas, ubi intēsius est frigus, qvam in aridis terræ partibus; tranquillo namque aere vespere, dum sol eas calefacere definit, lenem qvandam sentimus auram à terra ad aquas tendentem, qvæ, tempore nocturno, frigefactis iterum aridæ locis, recedere solet. Plurimæ aliæ ventorum causæ a multis traduntur; sed quarum tantum nos omnes, facili negotio, ad destructionem æquilibrii, cuius mentionem antea tecimus, refer-

ri possunt. Sic *vapores* e terra & *aqua* beneficio caloris solis ele-
vati non minimam subministrant
causam ad ventos excitandos;
Hi namque non leviter *atmo-*
sphæræ illius partem, ubi in co-
pia ascendunt, augent, atque
hoc modo æquilibrium destruunt,
ac ventum cauſtantur. *Pluvia*
autem idem facit subtrahendo,
quod ascensus vaporum addendo;
ubi enim aliquo in loco pluit,
tum aer subtilior atque rarer
inde factus circumstantem quasi
allicit: unde ventos pluviam se-
qui magis quam antecedere ob-
servare solemus. Ut singulares
jam taceamus causas, utpote
exhalationum & ventorum e ter-
ræ sinu extra ordinem eruptio-
nes, & alias.

§. VII.

Superest, ut applicationem a-
liquam causarum jam me-
mora-

moratarum instituamus ad præcipua ventorum phænomena §.
 IV leviter indicata. Qvod ad ventos generales inter tropicos
 attinet sunt nonnulli, qvi eorum rationes deducere laborant à motu terræ diurno, qvo dum ipsa orientem versus circumrotatur, aeris particulæ laxæ ac fluidæ ob levitatem suam pone relinqvuntur; atqve ideo dum nos cum tellure ferimur ab occidente in orientem percipitur aer nobis obviam ira, cum tamen nos potius illi occurramus. Sed parum firmo stat talo hæc ipsa sententia: nam licet hic ventus circa lineam æquinoctialem, & ad eos latitudinis gradus, ubi velocior superficie terrestris motus existit, reperiatur; aliam tamen omnino rationem inferre videntur perpetuæ circa æquatorem, prope oram Guineæ, mala-

cie, ut & statim ac periodici venti occidentales in mari Indico: ut alia jam taceamus argumenta contraria ex ipsa motuum doctrina deducenda. Palmaria autem causa ut caloris, ita quoque motus & destructionis æquilibrii in aere censendus est *Sol*, qui ab oriente occidentem versus tendens aerem vi radiorum suorum ignea rarefacit & attenuat: atque hoc ipso aeris columna post solem relicta sensim condensata occasionem sese expandendi accipit versus occidentem, vestigia ipsius solis insequendo, unde ventus ejusmodi orientalis non potest non perpetuo sub linea existere. Eodem etiam ex principio petenda est ratio, cur ventus ille orientalis a boreali æquatoris latere septentrionem versus, ab australi vero versus meridiem a directa orientalis plaga

g̃a deflectat: nam atmosphæra ab utroqve æquinoctialis latere densior omnino est, ob minorem caloris gradum, quam sub ipso æquatore; unde sequitur motum ejus ferri etiam debere versus eundem Haud dissimili ratione ventorum statorum causæ demonstrantur, ut & mala-
rie illæ ad littora Guineæ: quamvis difficultandum non sit, ex de-
fectu pleniorum observationum laborare adhucdum nonnihil
hoc ipsum systema. *conf. Hal-
lejs loc. cit.* Qui vero fiat,
qvod venti ejusmodi *Generales*
& *Stati* non occurrant, nisi in
magno & libero oceano: qvod-
que in vicinia continentis tur-
betur, vel in remotioribus a
magno oceano locis prorsus
non reperiuntur; id, inquam,
adscribendum est variis caussis,
præcipue vero naturæ & con-
stitu-

stitutioni terræ, ut & diversæ superficie rationi. In regionibus enim planis & arenosis ingentem sentire solemus calorem a reflectione radiorum solarium productum, unde aeris columna debilitata ansam præbet densiori circumstanti in se irrumpendi. Contraria vero ratio valet in locis aquosis & paludosis, ut & in illis regionibus, ubi alta montium juga perpetuis fere obsidetur nivibus: Nec *Affectarum* alia potest esse caussa, quam cœli soleque varius situs & habitus. Sic ratio in promptu est, quare occidentalior Germaniæ pars frequentiores habent Zephyros, orientalior vero subsolanos. De *Liberis*, & reliquis, idem esto judicium: nobis enim, in hac temporis rerumque angustia, non licet ulteriori particularum caussarum recensioni immorari; adeat qui vult Auctores supra citatos, ut & cl. Frid. Hoffmann. observ. meteorol.

S. D. G.